

**Brüssel, 10. märts 2026
(OR. en)**

7186/26

**ENER 119
ENV 217
TRANS 138
ECOFIN 315
RECH 115
CLIMA 126
IND 176
COMPET 301
CONSOM 74**

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	10. märts 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 118 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE energiatõhususe rahastamise kohta Euroopas Hinnang avaliku sektori kulutustele energiatõhususe valdkonnas ja hoonete energiatõhususe valdkonnas

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 118 final.

Lisatud: COM(2026) 118 final

Brüssel, 10.3.2026
COM(2026) 118 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**energiatõhususe rahastamise kohta Euroopas
Hinnang avaliku sektori kulutustele energiatõhususe valdkonnas ja hoonete
energiatõhususe valdkonnas**

Type the document title here.

Type the first subtitle here.

ja hoonete energiatõhususe valdkonnas

1. SISSEJUHATUS

Energiatõhusus on väga oluline selleks, et 2050. aastaks saavutada kogu ELis täielik ja kulutõhus süsinikuheite vähendamine, muuta Euroopa majandus konkurentsivõimelisemaks ning tagada energiapuudus ja taskukohasus nii praegu kui ka tulevikus. Seda silmas pidades on üks ELi strateegilisi eesmärke vähendada energia raiskamist kogu energiasüsteemis ja kõigis majandussektorites. Energiatõhususe meetmed aitavad mitte ainult suurendada ELi ettevõtete konkurentsivõimet, vaid leevendavad ka energiaostuvõimetust ja vähendavad ELi sõltuvust imporditavatest energiaallikatest.

Selleks et aidata saavutada 2030. aasta eesmärki vähendada kasvuhoonegaaside heidet 55 %, on energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versioonis ⁽¹⁾ seatud eesmärk, et ELi primaarenergiatarbimine ei ületa 2030. aastaks 992,5 miljonit naftaekvivalenttonni ja lõppenergia tarbimine ei ületa 763 miljonit naftaekvivalenttonni. See tähendab 2030. aastaks vähemalt 11,7 % vähenemist võrreldes ELi 2020. aasta võrdlusstsenaariumi prognoosidega.

Oluline osa on selles **ehitussektoril**, mis moodustab 36 % ELi energia kogutarbimisest ja 40 % energiaga seotud kasvuhoonegaaside koguheitest. 52 % kogu ELis 2023. aastal tarbitud maagaasist kasutati otseselt või kaudselt hoonete jaoks, seega aitab kokkuhoid selles sektoris vähendada ka praegust sõltuvust imporditavatest fossiilkütustest. Peale selle tähendab energiatõhus eluase taskukohasemat, inimväärsemat ja kestlikumat eluaset. Praeguste ehitusstandardite kohaselt ei ole peaaegu 75 % hoonefondist tõhus ning 85–95 % praegu olemasolevatest hoonetest on 2050. aastal endiselt kasutusel. Kuid kaalutud aastane energiatõhusaks renoveerimise määr on siiski vaid ligikaudu 1 %.

Seepärast **tuleks hoonete renoveerimise määra vähemalt kahekordistada ja renoveerimise mahtu suurendada**, et tagada sektori panus 2030. aasta eesmärkide saavutamisse. Kõik uued hooned peaksid 2030. aastaks olema heitevabad hooned ja olemasolevad hooned tuleks 2050. aastaks muuta heitevabaks. Hoonete energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versioon ⁽²⁾ on renoveerimislaine strateegia ⁽³⁾ rakendusmehhanism. Selle peamine eesmärk on suurendada ELis renoveerimise määra ja mahtu, eelkõige halvima energiatõhususega hoonete puhul.

Komisjoni teatist 2040. aasta kliimaeesmärkide kohta ⁽⁴⁾ toetava mõjuhinna põhjal väheneb lõppenergia tarbimine ELis sõltuvalt stsenaariumist 763 miljonilt

⁽¹⁾ [\(EL\) 2023/1791](#).

⁽²⁾ [\(EL\) 2024/1275](#).

⁽³⁾ „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“, COM/2020/662 final.

⁽⁴⁾ [COM/2024/63 final](#).

naftaekvivalenttonnilt 2030. aastal 594–624 miljoni naftaekvivalenttonnini aastaks 2040. Aastaks 2050 on lõppenergia tarbimine vähenenud ligikaudu 560 miljoni naftaekvivalenttonnini. Sektorite kaupa vaatlemisel jõuti mõjuhinnangus järeldusele, et **hoonete** energiasääst jõuab eri stsenaariumide puhul 2040. aastaks 35–38 %ni ja 2050. aastaks 40 %ni ning **tööstuse** energiatarbimine väheneb kümne aasta jooksul (2031–2040) ligikaudu 20 % võrra ja järgmise kümne aasta jooksul (2041–2050) veel 7 protsendipunkti võrra (võrreldes 2030. aasta näitajatega).

Energiatõhususe suurendamisest võidavad korraga kolm valdkonda (konkurentsivõime, kliima ja julgeolek) ja selle tulemusena saadakse mitmesugust kasu. Energiatarbimise vähendamisega vähendame mitte ainult sõltuvust imporditavatest kütustest, vaid vähendame ka heidet ja suurendame oma energiasõltumatust, sest iga säästetud kilovatt-tund tähendab, et samavõrra vähem on vaja importida, subsideerida ja/või toota. **Energiatõhususse investeerimisel on märkimisväärne mõju: iga energiatõhususse investeeritud euro tähendab 12 euro suurust energiakulude säästu eluasemesse tehtud investeeringu kasutuskestuse jooksul ja 4 euro suurust säästu tööstuses.** Energiatõhususest saadav kasu on ulatuslik (alates kuni 40 % ELis ettenähtud CO₂ heite vähendamisest aastaks 2030 kuni 1,6 miljoni töökoha loomiseni ja võrgu laiendamise märkimisväärsete kulude vältimiseni), mistõttu see kujutab endast väga olulist strateegiat konkurentsivõimelisema ja kestlikuma majanduse saavutamiseks. Kuid et Euroopa saaks energiatõhususe potentsiaali täiel määral ära kasutada, on vaja teha suuri investeeringuid.

Energiatõhusust võib pidada Euroopa eelistatuimaks energiaallikaks, sest see on puhas, tasuv ja seda ei ole vaja importida. Kooskõlas energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega tuleks energiatõhususe lahendusi poliitika-, kavandamis- ja investeerimisotsuste tegemisel pidada esimeseks võimaluseks.

Draghi aruandes on tähelepanu juhitud sellele, et energiatõhususe potentsiaali realiseerimiseks on Euroopas vaja teha suuri investeeringuid, mis on veelgi suuremad energia- ja kliimaeesmärkide tõttu. 2040. aasta kliimaeesmärgi kava PRIMESi mudeli stsenaariumi hinnangu kohaselt on energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks vaja aastatel 2021–2030 energiatõhususse investeerida ligikaudu 370 miljardit eurot aastas, ⁽⁵⁾ samas kui eelmisel kümnendil oli see summa 120 miljardit eurot aastas. See tähendab kolmekordset kasvu. Selleks et saavutada 2030. aastaks seatud eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heidet 55 %, on praegu vaja investeerida hinnanguliselt ligikaudu 1 241 miljardit eurot aastas ⁽⁶⁾. Energiatarnete ja taristuvaldkonnas on investeerimisvajadus samal võrdlusperioodil hinnanguliselt 208 miljardit eurot aastas ⁽⁷⁾. Vajadus investeerida energiatõhususse tõenäoliselt veidi väheneb pärast 2030. aastat, kuid jääb väga suureks veel aastatel 2031–2040 (303 miljardit eurot) ja 2041–2050 (288 miljardit eurot). Hoonete energiatõhususe suurendamise meetmed, sealhulgas kütte

⁽⁵⁾ Hinnang põhineb nõudluse poole investeeringutel 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide, sealhulgas energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks, kuid ei hõlma transpordi ja uute hoonete ehitamisega seotud investeerimisvajadusi.

⁽⁶⁾ [SWD/2023/68 final](#).

⁽⁷⁾ [SWD/2024/63 final](#).

ja jahutuse uuendamine, moodustavad suurema osa 2030. aasta eesmärkide saavutamiseks vajalikest investeeringutest, ulatudes aastatel 2021–2030 ligikaudu 242 miljardi euroni aastas.

Neid eesmärke ei ole võimalik saavutada üksnes õigusliku reguleerimisega, vaid selleks on vaja kaasata nii avaliku kui ka erasektori rahalisi vahendeid. **Avaliku sektori vahendid on piiratud ja neist ei piisa kõigi investeerimisvajaduste katmiseks**, mistõttu tuleb otsida võimalusi avaliku sektori vahendite otstarbekamaks ja asjakohasemaks kasutamiseks. Muu hulgas tuleb kasutada finantstooteid ja segarahastamist, et hoogustada erasektori investeeringuid ja vähendada nendega seotud riske.

Selleks et tagada vajalik rahastamine, kohustatakse energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artiklis 30 komisjoni hindama järgmist:

- **avaliku sektori vahenditest rahastamise praegune olukord ja liikmesriikide suutlikkus suurendada erainvesteeringuid** energiatõhususe valdkonnas;
- **kas ELi tasandil vajatakse energiatõhususe mehhanismi või toetuste, tehnilise abi ja tagatiste kombinatsiooni**, et kulutõhusal viisil toetada ELis energiatõhususe ja kliimaeesmärkide saavutamist. Selle kohta peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.

Peale selle on hoonete energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastatud versiooni artikli 9 lõikega 8 ette nähtud, et komisjon esitab analüüsi järgmise kohta:

- hoonete, eelkõige eluhoonete energiatõhususe suurendamiseks praegu kasutatavate struktuurifondide ja ELi raamprogrammide, sealhulgas Euroopa Investeeringupanga rahastuse tõhusus, kasutatud vahendite liigid, tegelikult kasutatud summad ja kas rahastamise tase on asjakohane;
- avalik-õiguslike finantseerimisasutuste kasutada olevate rahaliste vahendite tõhusus, kasutatud vahendite ja meetmete liigid ja kas rahastamise tase on asjakohane;
- ELi ja riikliku rahastamise ning energiatõhususe investeeringute stimuleerimise vahendina kasutatavate muud liiki meetmete koordineerimine ja kas selline rahastamine on ELi eesmärkide saavutamiseks piisav.

Käesoleva aruande eesmärk on käsitleda kõiki eespool nimetatud punkte järgmises järjekorras.

- Ülevaade energiatõhususe ja energiatõhusaks renoveerimise riiklikest vahenditest rahastamise kohta ELis – 2. peatükk.
- ELis riiklikest vahenditest rahastamise hindamine – 3. peatükk.
- Peamised tulemused ja järeldused – 4. peatükk.

2. ÜLEVAADE ENERGIATÕHUSUSE JA ENERGIATÕHUSAKS RENOVEERIMISE RIIKLIKEST VAHENDITEST RAHASTAMISE KOHTA ELIS

2.1. Rahaline toetus riiklikest vahenditest ELi tasandil

2.1.1. Liidu eelarvetoetus

Liidu eelarvetoetust antakse tavaliselt mitmeaastase finantsraamistiku raames, mis on seitsmeaastane eelarvekava. Mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 alusel oli liidu tasandi kogueelarve 1 083 miljardit eurot. Mitmeaastase finantsraamistiku maht aastateks 2021–2027 on 1 211 miljardit eurot. Selleks et toetada ELi majanduse taastumist koroonaviiruse pandeemiast, loodi 2021. aastal ajutine taasterahastu „NextGenerationEU“ kogumahuga 807 miljardit eurot ja selle juhtalgatusena taaste- ja vastupidavusrahastu. Inflatsiooni arvesse võttes on ELi eelarvevahendid seega eelmise mitmeaastase finantsraamistikuga võrreldes 86 % suuremad.

Tabel 1. ELi eelarve

	Heakskiidetud summad (jooksevhindades)
Mitmeaastane finantsraamistik 2014–2020	1 083 miljardit eurot
Mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027	1 211 miljardit eurot
Taasterahastu „NextGenerationEU“	807 miljardit eurot
Taaste- ja vastupidavusrahastu ning mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027	2 018 miljardit eurot

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024.

Konkreetselt energiatõhususe valdkonnas **suurenes kasutada olevate ELi rahaliste vahendite kogusumma** aastatel 2014–2020 (21 miljardit eurot) aastatega 2021–2027 (144,7 miljardit eurot) võrreldes **6,8 korda, mis on enneolematu kasv**. Nagu on näidatud tabelis 2, **saadi täiendavaid rahalisi vahendeid eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastust, mis moodustas 73,8 % kogusummast**, ning palju vähemal määral ühtekuuluvuspoliitika fondidest.

Tabel 2. Energiatõhususe rahastamine ELi programmide kaupa (miljardites eurodes)

	2014–2020	2021–2027	Suurene mine (%)	Osakaal praegusest mitmeaastasest finantsraamistikust (%)

EL kokku	21,0	144,7	822	100,0
Ühtekuuluvuspoliitika fondid	17,8	29,0	132	20,6
Põllumajandusfondid	0,7	1,4	100	1,0
EFSI/InvestEU	1,6	1,6	–	1,1
Spetsiaalsed energiatõhususe programmid (LIFE CET, ELENA, „Euroopa horisont“)	0,9	2,0	122	1,4
Moderniseerimisfond	–	6,8	–	4,8
Taaste- ja vastupidavusrahastu	–	103,9 ⁽⁸⁾	–	73,8
<i>Taaste- ja vastupidavusrahastu hoonete jaoks</i>	–	79,4 ⁽⁹⁾	–	
Kaasrahastamine kokku (ühtekuuluvusfond + põllumajanduse ja maaelu arengu fondid)	5,5	11,9	116	
EL + kaasrahastamine kokku	26,5	156,6	491	

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024.

Suur osa taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest kulutati (eelkõige hoonete) energiatõhususele. 650 miljardist eurost ⁽¹⁰⁾ kasutati 103,9 miljardit eurot ehk 16 % energiatõhususse tehtavate investeringute rahastamiseks, millega see poliitikavaldkond oli taaste- ja vastupidavusrahastu peamine toetusesaaja. Väärrib märkimist, et kõik 27 liikmesriiki eraldasid oma taaste- ja vastupidavuskavades energiatõhususe meetmete rahalisi vahendeid, mille osakaal kättesaadavatest vahenditest oli vahemikus 31 %

⁽⁸⁾ See arv näitab 2025. aasta septembri andmete põhjal selliste taaste- ja vastupidavusrahastu raames võetud energiatõhususe meetmete hinnangulisi kulusid, mis on ette nähtud hoonete renoveerimiseks ja ehitamiseks ning VKEde või suurettevõtjate energiatõhususe suurendamise projektide jaoks. Arv on saadud, liites kokku hinnangulised kulud, mis on seotud meetmetega, mida jälgitakse [taaste- ja vastupidavusrahastu määruse VI lisas](#) (milles on esitatud taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate meetmete kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika) nimetatud sekkumisvaldkondade 024/024a/024b/025/025a/025b/026/026a raames.

⁽⁹⁾ See arv näitab 2025. aasta septembri andmete põhjal selliste taaste- ja vastupidavusrahastu raames võetud meetmete hinnangulisi kulusid, mis on seotud energiatõhususega ning hoonete renoveerimise ja ehitamisega. Arv on saadud, liites kokku hinnangulised kulud, mis on seotud meetmetega, mida jälgitakse taaste- ja vastupidavusrahastu määruse VI lisas (milles on esitatud taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate meetmete kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika) nimetatud sekkumisvaldkondade 025/025a/025b/026/026a raames.

⁽¹⁰⁾ Taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamispaketiks määrati 2024. aasta augusti lõpus 650 miljardit eurot. Varem märgitud summa 723 miljardit eurot kujutas endast taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatu toetuse (338 miljardit eurot) ja taaste- ja vastupidavusrahastu laenude (385 miljardit eurot) maksimumsummat, mis tehti kättesaadavaks taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega, kuid liikmesriigid ei kasutanud seda täiel määral ära.

Portugalis kuni 2 % Soomes. Suurim osa rahalistest vahenditest (**kõigis liikmesriikides kokku 79,4 miljardit eurot**) oli seotud **hoonete energiatõhususega**. Lisaks investeringutele hoogustab taaste- ja vastupidavusrahastu energiatõhususe alal ka reformipüüdlusi, mille hulka kuuluvad õigus- ja haldusraamistike parandamine, pikaajaliste strateegiate koostamine ning teabe ja koolituste pakkumine.

Investeeringute puudujääki on aidanud vähendada ka **ELi heitkogustega kauplemise süsteemi uued vahendid. Moderniseerimisfondi** ⁽¹⁾ eesmärk on aidata väiksema sissetulekuga liikmesriikidel ajakohastada oma energiasüsteeme ja suurendada energiatõhusust ning seda rahastatakse 2 % heitkogustega kauplemise süsteemi lubatud heitkoguse ühikute müügist aastatel 2021–2030. 2023. aasta lõpuks oli liikmesriikides energiatõhususe investeringuteks fondist välja makstud juba 3 miljardit eurot, mis moodustas veerandi kõigist väljamaksetest. Praeguse suundumuse põhjal prognoositakse, et energiatõhususega seotud väljamakseid on 2027. aasta lõpuks tehtud summas 6,8 miljardit eurot.

Taaste- ja vastupidavusrahastu ning heitkogustega kauplemise süsteemi uued vahendid moodustavad sellest suurenemisest 89 %. Mõlemat rahastamisvahendit haldavad üksnes liikmesriigid.

Eeldades et muud tingimused jäävad samaks, suurenesid kättesaadavad ELi vahendid 62 % ehk 21 miljardilt eurolt 34 miljardile eurole (kui arvesse mitte võtta taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid summas 103,9 miljardit eurot ja heitkogustega kauplemise süsteemi vahendeid summas 6,8 miljardit eurot). See vastab liidu eelarvest aastatel 2021–2027 antavale iga-aastasele 4,8 miljardi euro suurusele toetusele, mis taaste- ja vastupidavusrahastu ning moderniseerimisfondi kaasaarvamise korral suureneb 20,7 miljardi euroni.

Kättesaadavaks tehti ka märkimisväärselt suuremad **ühtekuuluvuspoliitika fondid**, mis aastatel 2021–2027 suurenesid kaks korda (17,8 miljardilt eurolt 29 miljardile eurole). Lisaks sellele on tulemuslikkuse hindamise eesmärk kahekordistada ühtekuuluvuspoliitika rahastamist taskukohaste ja kestlike eluasemete jaoks. Ühtekuuluvuspoliitika fondid osutusid edukaks vahendiks eri liikmesriikide avaliku ja erasektori finantseerimisasutuste vahelise koostöö parandamisel ning aitasid energiatõhusaks renoveerimisse kaasata erainvesteeringuid kohapeal. Seejuures on oluline märkida, et energiatõhususe suurendamiseks kasutatakse üha enam käibevahendeid (laenud ja tagatised kombineerituna toetustega).

⁽¹⁾ [Moderniseerimisfond](#)

Kliimameetmete sotsiaalfond võetakse kasutusele alates 2026. aastast, mil taaste- ja vastupidavusrahastu kasutamine järk-järgult lõpetatakse. Fond loodi samal ajal, kui heitkogustega kauplemise süsteemi laiendati, et see hõlmaks kütuse põletamisel tekkivaid heitkoguseid hoonetes, maanteetranspordis ja muudes sektorites. Sellest eraldatakse kokku 86,7 miljardit eurot, mis jagatakse liikmesriikide vahel, et toetada struktuurimeetmeid, investeringuid energiatõhususse ja hoonete renoveerimisse, puhast kütet ja jahutust, taastuenergia lõimimist ning heiteta ja vähese heitega liikuvuse lahendusi.

Euroopa Energiatõhususe Fond – avaliku ja erasektori partnerlus energiatõhususe valdkonnas

2011. aastal loodud Euroopa Energiatõhususe Fond on avaliku ja erasektori pikaajaline investeerimisvahend, mille eesmärk on toetada ELi energia- ja kliimaeesmärke. Fondist rahastatakse sihtotstarbeliselt kohalikke, piirkondlikke või riiklikke ametiasutusi või nende nimel tegutsevaid avaliku või erasektori üksusi, et ELis stimuleerida energiasäästu ja energiatõhusust ning toetada taastuvaid energiaallikaid.

Alates 2013. aastast igal aastal dividende maksnud fondil on mitmekesine aktsionäride baas, kuhu kuuluvad nii avaliku kui ka erasektori asutused, sealhulgas Euroopa Komisjon (kes on teinud sissemakseid riskikapitali), Generali, Stichting Achmea Algemeen Pensioenfonds, DBU ja DWS/Wepa.

Ligikaudu 180 miljoni euro suuruse koguinvesteeringuga on Euroopa Energiatõhususe Fond toetanud 18 projekti kümnes Euroopa riigis. Tegevusse kaasati 56 avaliku sektori asutust ja projektidega jõuti igal aastal enam kui 2 miljoni inimeseni. Fond on alates selle kasutuselevõtmisest saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi, tuues kaasa kokku enam kui 380 miljoni euro väärtuses investeeringuid. Sellest on toetatud mitmesuguseid projekte, sealhulgas üldkasutatavate hoonete renoveerimist, tänavavalgustuse uuendamist, taastuenergia tootmist ja keskkonnahoidlikku transporditaristut. Fondi tehnilise abi vahend on olnud oluline ka selliste projektide ettevalmistamiseks, mille tulemusena saavutatakse suur energiasääst ja kasvuhoonegaaside heite vähendamine. 2021. aasta lõpuks oli fond aidanud saavutada CO₂ heite kumulatiivse vähenemise 740 460 tonni ja primaarenergia kumulatiivse säästu 1 318 549 MWh.

Euroopa Energiatõhususe Fond on hea näide avaliku ja erasektori sihtotstarbelise partnerluse kohta energiatõhususe valdkonnas. See näitab segarahastamise potentsiaali ELi avaliku sektori kapitali võimendamisel ja erasektori investeeringute kaasamisel. Fondi ülesehitus, milles on ühendatud soodustingimustel rahastamine, tehniline abi ja valdkondlikud eksperditeadmised, on võimaldanud ellu viia suure mõjuga projekte küllaltki vähese sisendiga ELi kapitali näol.

2.1.2. Euroopa Investeerimispanga Grupi toetus (sealhulgas liidu eelarvest toetamise korral)

Euroopa Investeerimispanga Grupil (edaspidi „EIP Grupp“) (12) kui ELi kliimapangal ja ELi fondide peamisel rakenduspartneril on energiasüsteemi ümberkujundamise rahastamisel oluline roll.

Nagu on ette nähtud kliimapanga tegevuskavas (13) ja sellega seotud ehitussektori renoveerimislaine strateegias, hõlmab EIP Grupi energiatõhususe strateegia vahendatud laene ja tagatise ning nõustamisteenuseid (InvestEU nõustamiskeskus, (14) eelkõige ELENA fond (15)).

Selle tulemusena **suurenesid aastatel 2012–2023 energiatõhususele eraldatud vahendid 12,2 korda**. Tegevuskavas kindlaksmääratud strateegia kohaselt kasutati EIP Grupi rahalisi vahendeid eelkõige ehitussektori ning arukate seadmete ja lahenduste jaoks.

Kuid VKEde, tööstussektori, soojus- ja elektrienergia koostootmise ning kaugkütte puhul jäi rahastamine väheseks. 2025. aasta septembris **kuulutasid EIP Grupp ja komisjon Euroopa Investeerimispanga strateegilise tegevuskava (16) 2024–2027 raames välja VKEde energiatõhususe algatuse**. Selle algatusega eraldatakse aastatel 2025–2027 rahastuseks 17,5 miljardit eurot, mille eesmärk on peaaegu kahekordistada toetuste praegust taset VKEde energiatõhusust suurendavate lahenduste tarbeks (17).

Euroopa Investeerimisfond on olnud keskkonnahoidlike tehnoloogiate pikaajaline toetaja, kes on pakkunud riskikapitaliinvesteeringuid ja võtnud kasutusele selliseid algatusi nagu osaline riskitagatis, et edendada rohelisi laene energiatõhususe ja taastuvenergia projektide jaoks. Programmi „InvestEU“ kaudu on Euroopa Investeerimisfond veelgi enam keskendunud selliste projektide rahastamisele, millega toetatakse süsinikuheite vähendamist, energiatõhusust, taastuvenergiat, kestlikku liikuvust ja ringmajandust, ning investeerinud selleks 2025. aastani kokku ligikaudu 4,1 miljardit eurot.

Tabel 3. EIP Grupi rahastus energiatõhususse ELis (miljonites eurodes)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Energiatõhusus	763	1 354	1 557	2 876	3 349	4 613
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Energiatõhusus	2 421	4 289	5 273	4 539	7 624	9 326

Allikas: Euroopa Investeerimispanga Grupp, 2024.

(12) EIP Gruppi kuuluvad Euroopa Investeerimispank (EIP) ja Euroopa Investeerimisfond (EIF).

(13) [EIB Group Climate Bank Roadmap 2021-2025](#) (EIP Grupi kliimapanga tegevuskava 2021–2025) ja [EIB Group Climate Bank phase 2 2026-2030](#) (EIP Grupi kliimapanga tegevuskava 2. etapp 2026–2030).

(14) https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-advisory-hub_en.

(15) <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>.

(16) [EIB Group 2024-2027 Strategic Roadmap](#) (EIP Grupi strateegiline tegevuskava aastateks 2024–2027).

(17) [EIB EE in SMEs Initiative](#) (Euroopa Investeerimispanga energiatõhususe algatus VKEde jaoks).

Oluline on teada, et need arvud hõlmavad liidu eelarve vahendeid, mida rakendavad Euroopa Investeerimispank, kes on üks peamisi ELi rahalisi vahendeid rakendav partner, ning liikmesriikide tugi- ja arengupankangad. Seepärast ei tohiks neid eelmises punktis esitatud arvudele lisada. See kehtib näiteks InvestEU tagatisprogrammi ja ELENA puhul. Sellegipoolest on arvudest näha, et EIP Grupi investeeringud energiatõhususse on alates 2012. aastast kasvanud enam kui 12 korda.

2.2. Rahaline toetamine riiklikest vahenditest liikmesriigi tasandil

Komisjon viis läbi avaliku sektori rahastamiskavade alt-üles analüüsi. Seejärel konsulteeriti liikmesriikidega, milleks kasutati i) tagasisidekorjet ⁽¹⁸⁾ ja ii) energiatõhususe direktiivi eksperdirühma. Käesolev aruanne põhineb eelkõige otse liikmesriikidelt kogutud andmetel, analüüsi käigus saadud muid andmeid (kui neid oli) kasutati võimalike lünkade täitmiseks.

Kokku tehti 27 liikmesriigis kindlaks 426 riiklikku rahastamiskava.

Oluline on tähele panna, et need on vaid esialgsed hinnangud, sest energiatõhususe kohta ei koguta riiklike rahastamiskavade raames andmeid süstemaatiliselt.

Paljusid riiklikke kavasid kaasrahastatakse ELi programmidest. 103 kava kaasrahastati osaliselt või täielikult ELi programmidest. Nii kavade arvu kui ka mahu poolest oli peamine rahastaja taaste- ja vastupidavusraha. 28,8 miljardi euro suurune ELi antud toetus on kogusummast maha arvatud, et vältida topelt arvestamist ELi ja liikmesriikide rahastamiskavades ⁽¹⁹⁾.

Eelarveandmeid ei saadud 80 kava kohta, seega põhineb hinnang 346 kava andmetel kogu Euroopast. **Aastatel 2014–2024 toetatakse energiatõhususe projekte liikmesriikide eelarvest hinnanguliselt 360 miljardi euroga, ⁽²⁰⁾ st ligikaudu 32,7 miljardi euroga aastas.** Eelarve jaotus liikmesriikide kaupa on järgmine.

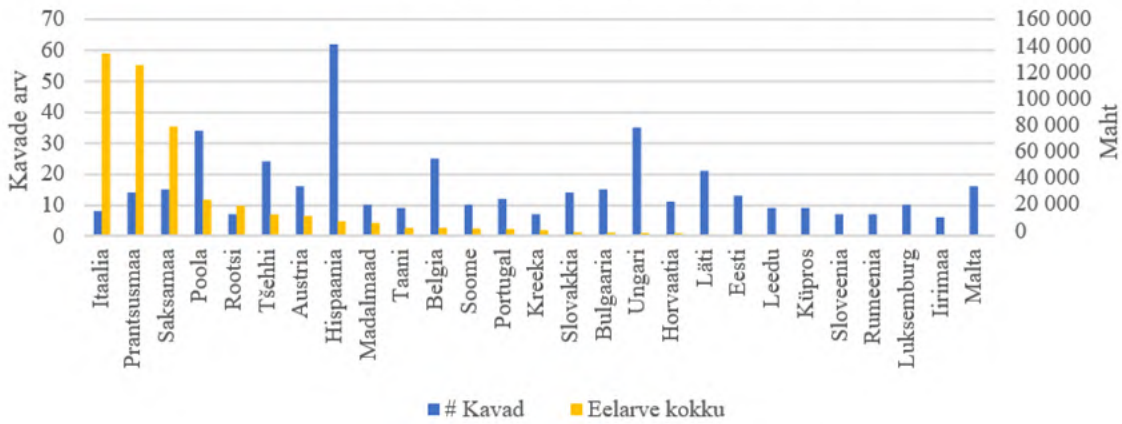
Joonis 1, tabel 4. Riiklikud energiatõhususkavad 2014–2024

⁽¹⁸⁾ [Energiatõhusus – ELi ja riikliku rahastamise taseme hindamine](#).

⁽¹⁹⁾ Liikmesriikide vastuste põhjal oli teostatud riiklikes rahastamiskavades ELi panus kokku 28,8 miljardit eurot.

⁽²⁰⁾ 388,7 miljardist eurost on lahutatud 28,8 miljardit eurot, mis vastuste põhjal on saadud ELi toetustest.

Kavade arv ja maht liikmesriikide kaupa

Liikmesriik	Kavade arv	Kavandatud kogueelarve (miljonites eurodes)	Eurodes elaniku kohta
Itaalia	8	134 465	2 284
Rootsi	7	22 067	2 104
Prantsusmaa	14	125 711	1 850
Austria	16	14 537	1 608
Tšehhi	24	15 697	1 491
Taani	9	5 720	969
Saksamaa	15	80 563	958
Soome	10	5 186	933
27 ELi liikmesriiki	426	388 654	864
Eesti	13	1 137	849
Poola	34	26 655	710
Läti	21	1 171	623
Madalmaad	10	9 467	528
Horvaatia	11	1 877	488
Belgia	25	5 684	487
Portugal	12	4 967	479
Slovakkia	14	2 365	436
Leedu	9	1 084	383
Kreeka	7	4 032	381
Luksemburg	10	236	363
Bulgaaria	15	2 332	360
Küpros	9	361	289
Malta	16	146	279
Hispaania	62	10 663	224
Ungari	35	1 931	199
Sloveenia	7	331	157
Iirimaa	6	172	26

Rumeenia	7	263	14
----------	---	-----	----

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024. Järjestuse aluseks on elaniku kohta tehtud kulutused eurodes.

Suurematest liikmesriikidest tõusevad toetuse kõrge tasemega esile Itaalia ja Prantsusmaa. Itaalia kava *Superbonus* alusel said toetusesaajad 110 % toetust maksuvähendusena. Prantsusmaal 2014. aastast alates renoveerimistöodele kehtinud vähendatud käibemaksumäär (5,5 %) on hinnanguliselt läinud maksma 90 miljardit eurot, mis moodustab kolm neljandikku Prantsusmaa kulutustest.

Rahaline toetus, tehniline abi ja maksusoodustused on **tagastamatu** toetuse vormid, mis tähendab, et neid vahendeid saab toetusesaajatele anda ainult ühe korra ja need ei lähe tagasi riigieelarvesse. Tagastamatu toetus peaks eelkõige olema suunatud haavatavatele toetusesaajatele, kellel oleks raskusi toetuse tagasimaksmisega kas vahendite vähesuse või paljude muude konkureerivate kulude tõttu. Seevastu tagasimakstava toetuse kavade raames saadud vahendid (mis hõlmavad selliseid rahastamisvahendeid nagu laenud, tagatised ja omakapital) tuleb maksta riiklikele või piirkondlikele rakendusasutustele tagasi ja uuendatavate fondide puhul võib neid kasutada järjekusteks tegevusteks. Tagasimakstaval toetusel on tavaliselt suurem finantsvõimenduse potentsiaal. Kasutatakse ka kombineeritud kavasid, millega pakutakse nii tagasimakstavat kui ka tagastamatut toetust. Toetuskavad sobivad eriti hästi selleks, et ajendada toetusesaajaid tegema investeerimisotsuseid, lähtudes selle toetuskomponendist (näiteks tasuta tehniline tugi või energiaauditid, laenu soodustingimused, kapitalitagastused, intressitoetused või tagatistasu toetused).

Tabel 5. Riiklike kavade jaotus toetuse vormi järgi

Kava liik	Kavade arv	Maht (miljonites eurodes)	Mahu osakaal (%)
Tagastamatu	285	248 046	63,8 %
Segarahastus	36	91 815	23,6 %
Tagasimakstav	69	41 621	10,7 %
Muud	36	7 172	1,8 %
KOKKU	426	388 654	

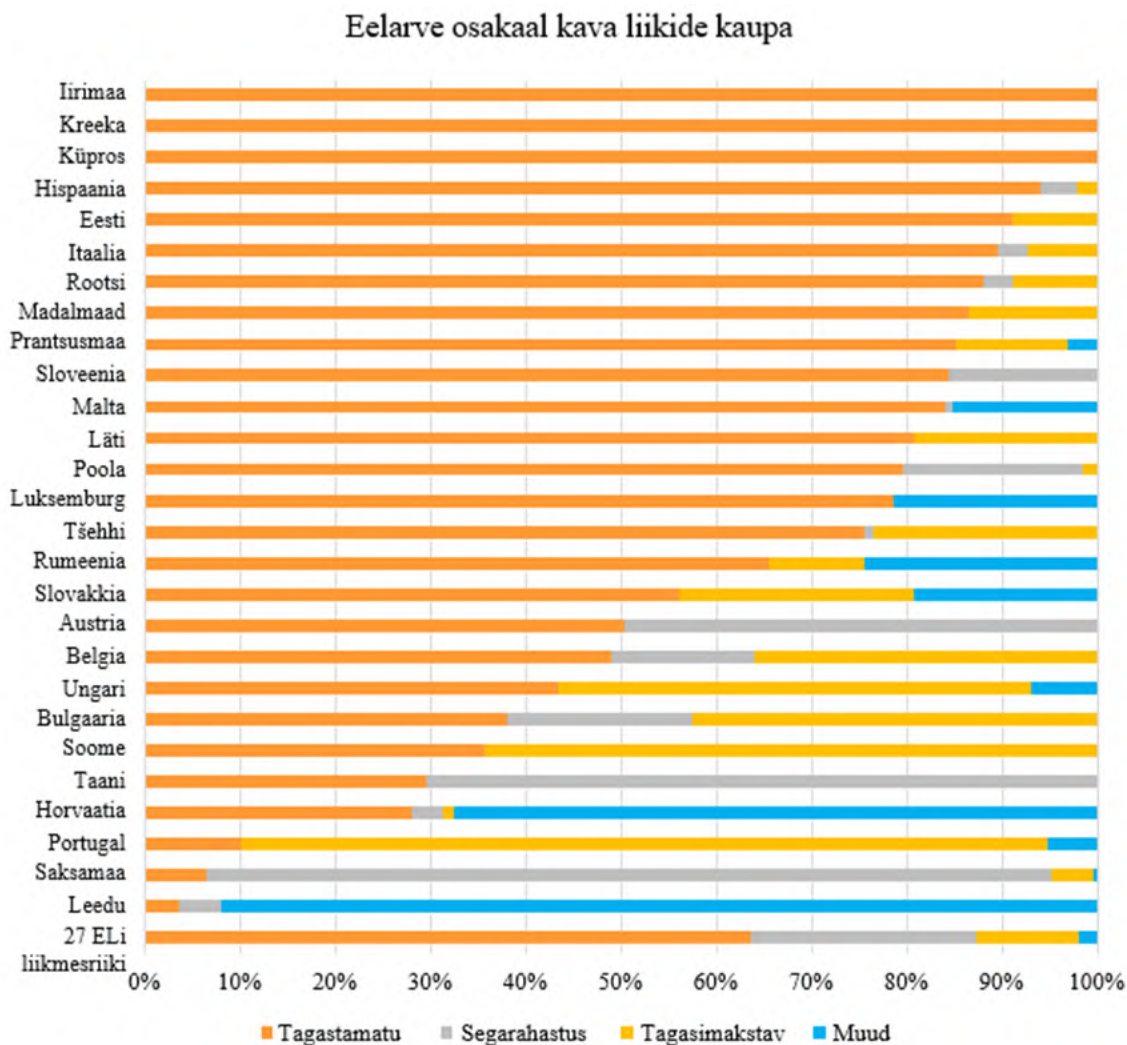
Allikas: Euroopa Komisjon, 2024.

Liikmesriikidel paluti esitada andmed ainult kõige olulisemate kavade kohta. Enamik neist esitas vähem kui 20 kava andmed, kuid kuus liikmesriiki esitasid suurema arvu kas seetõttu, et suuremahulistel programmidel on eraldi allprogrammid (Tšehhi, Ungari, Läti, Poola), või seetõttu, et energiatõhususe programme hallatakse piirkondlikult (Belgia, Hispaania).

Liikmesriigid eelistasid rohkem tagastamatut toetuse kavasid. Kuigi tagastamatu toetus seisneb sageli rahalises toetuses, kasutab mitu suurt liikmesriiki (Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia) peamiselt maksusoodustusi. Rahastamisvahendid (tagasimakstava toetuse kavad) moodustavad üle 30 % rahastusest ainult viies liikmesriigis (Belgia, Bulgaaria, Ungari,

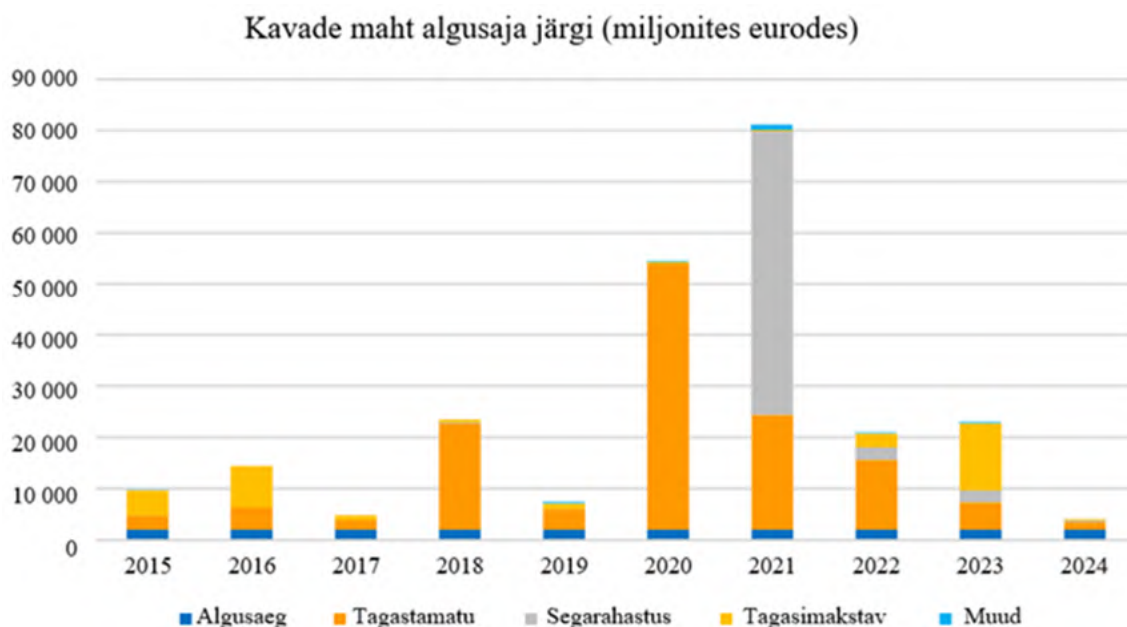
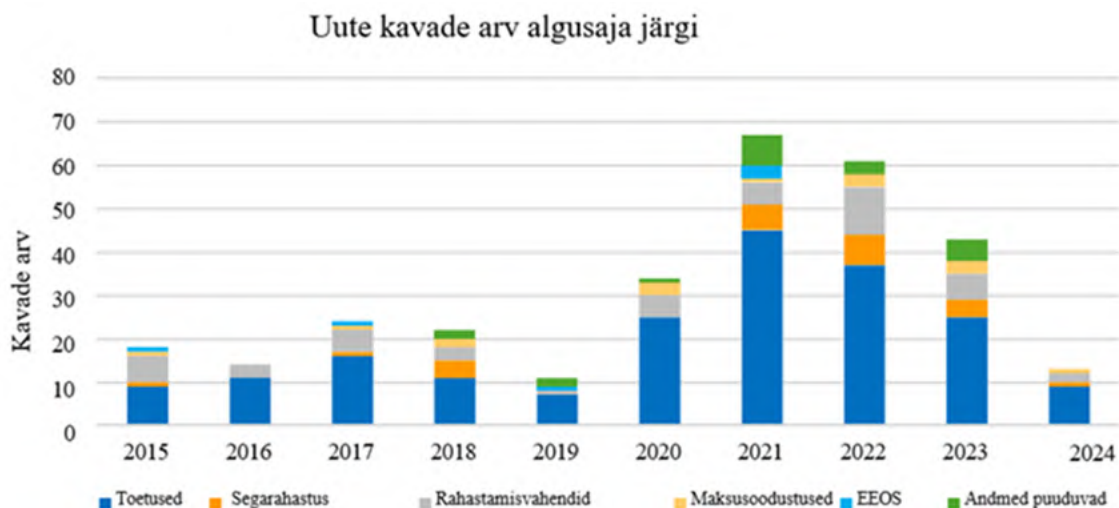
Soome ja Portugal) ning kombineeritud kavasad kasutatakse laialdaselt ainult kolmes liikmesriigis (Austria, Taani ja Saksamaa).

Joonis 2. Riiklike kavade eelarve jaotus toetuse vormi järgi liikmesriikide kaupa

Selleks et hoogustada majanduse taastumist COVID-19 pandeemiast, kasutasid liikmesriigid toetusprogrammide rahastamiseks eelkõige oma vahendeid. Kuni 2019. aastani võeti igal aastal kasutusele 10–25 uut energiatõhususe kava, kuid aastatel 2020–2023 töötasid liikmesriigid välja vähemalt 205 uut kava (34–67 kava aastas), suuresti tänu taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisele. Paljudes neist kasutati toetusi (116), millele järgnesid rahastamisvahendid (25). Toetuste maht oli 56,4 miljardit eurot ja rahastamisvahendite maht 16,5 miljardit eurot. Uutest kavadest 48 olid suunatud eluhoonetele ja nende kogusumma 95,4 miljardit eurot moodustas 55,6 % sel perioodil uutele kavadele eraldatud kogumahust (171,5 miljardit eurot).

Joonised 3 ja 4, tabel 6. Riiklike kavade ja eelarve jaotus algusaja järgi (miljonites eurodes)

Algusaeg	Tagastamatu	Segarahastus	Tagasimakstav	Muud
2015	2 774	13	4 878	27
2016	4 421	–	8 050	–
2017	1 865	–	963	–
2018	20 645	252	566	–
2019	3 998	–	1 100	227
2020	51 887	–	381	213
2021	22 380	55 382	333	1 024
2022	13 576	2 476	2 696	164
2023	5 303	2 362	13 083	239
2024	1 481	334	280	–

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024.

3. RIIKLIKEST VAHENDITEST (ELI JA LIHKMESRIIKIDE RAHASTAMISALLIKATEST) RAHASTAMISE HINDAMINE

3.1. Finantsvõimenduse hindamine

3.1.1. ELi programmide mitmekordistav ja võimendav mõju

Tabel 7. ELi eelarve ja finantsvõimendus (miljonites eurodes)

	ELi eelarve A	Riiklik kaasrahastamine B	Investeeringud kokku C	Võimendus (A+B)/A	Üldine võimendustegur C/A
Ühtekuuluvuspoliitika fondid 2014–2020	12 540	5 244		1,4	ei ole teada
Ühtekuuluvuspoliitika fondid 2021–2027	24 986	11 275		1,5	ei ole teada
Põllumajanduspoliitika fondid 2014–2022	710		1 695		2,4
Taaste- ja vastupidavusraha	103 921				ei ole teada
Moderniseerimisfond	3 085				ei ole teada
Programm LIFE CET (2021. ja 2022. aasta taotlusvoorud)	216		8 640		40,0
ELENA	295		9 662		32,8
EFSI	1 624		25 400		15,6
Programm „InvestEU“	624		9 915		15,9

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024 ja 2025.

Märkimisväärse osa toetustest saavate ELi programmide võimendav mõju energiatõhususele on vähene. Ühtekuuluvuspoliitika fondide finantsvõimendus on alla 1,5, mis tähendab, et iga liidu eelarvest eraldatava euroga kaasatakse 50 senti eest täiendavat riiklikku kaasrahastamist. Üldist võimendustegurit ei saa arvutada, sest ei ole võimalik esitada investeeringute kogusummat koos erasektori vahenditest rahastamisega.

Põllumajandusfondide puhul oli üldine võimendustegur ajavahemikul 2014–2022 hinnanguliselt 2,4. Taaste- ja vastupidavusraha ning moderniseerimisfondi võimendustegurit on andmete puudumise tõttu raske määrata, kuid kuna suurem osa riiklikest vahenditest katab ainult osa koguinvesteeringust (20–100%), siis on avaliku sektori üldine võimendustegur hinnanguliselt 2–3.

Ühtekuuluvuspoliitika fondid stimuleerivad rahastamisvahendite kasutamist ja need tulemused on tõendatud. Praeguse mitmeaastase finantsraamistiku raames eraldati rahastamisvahenditele 18,5 miljardit eurot, millest 24% (4,3 miljardit eurot) eraldati energiatõhususe investeeringuteks. Kuigi kuluartiklite kategooriad on mitmeaastase finantsraamistiku kahel perioodil erinevad, saab nimetatud arvude põhjal öelda, et Ühtekuuluvusfondi eraldised rahastamisvahenditele on võrreldes perioodiga 2014–2020

(1,6 miljardit eurot) ⁽²¹⁾ peaaegu kolmekordistunud. Ühtekuuluvuspoliitika fondidega motiveeritakse enamikku liikmesriike **ühe meetme raames kombineeritult kasutama rahalisi toetusi ja rahastamisvahendeid**. Seda ei tehta siiski süstemaatiliselt kõigis liikmesriikides ja sageli on laiendamiseks veel ruumi.

Iga valdkondliku eesmärgi jaoks ei ole täpseid andmeid valdkondade kaupa (st energiatõhusus), kuid 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika fondide rahastamisvahendite finantsvõimendus kõigi sektorite peale kokku oli 3,8, mis on palju suurem kui ühtekuuluvuspoliitika keskmine näitaja 1,4. Rahastamisvahendid võimendasid täiendavat erakapitali 15 % ulatuses ühtekuuluvuspoliitika 2014.–2020. aasta eelarvest. **Komisjon pakub koostöös Euroopa Investeeringupangaga ka mitmesugust tehnilist tuge, et stimuleerida energiatõhususe rahastamise vahendite**, näiteks energiatõhususe rahastamise vahendi ⁽²²⁾ mudeli, platvormi fi-compass ja energiatõhususe suurendamise algatuse, ⁽²³⁾ programmi Cohesion for Transitions (C4T) ⁽²⁴⁾ kasutuselevõttu.

Tehnilist abi, tagatise ja turuleviimise meetmeid pakkuvatel ELi programmidel on väga suur võimendav mõju. Eelkõige ELENA fond, millega pakutakse nõustamisteenuseid kohalikele energia- ja liikuvusprojektidele, mille toetusesaajate finantsvõimendus peab olema vähemalt 10–20 (sõltuvalt sektorist), ületas keskmise võimendusega 32 suuresti oma eesmärgi.

Praegu programmi „InvestEU“ raames hallatavas fondis ELENA on 27 liikmesriigist 25 riigis edukalt kasutatud ELi vahendeid algkapitalina kohalike investeerimisportfellide jaoks. Koguni 40-kordne finantsvõimendus saavutati programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogrammiga (LIFE CET), mis hõlmab kaasrahastamise nõudeid ning toetab turuleviimist, projektide väljatöötamist ja uuenduslikke lähenemisviise, nagu katseliste rahastamisvahendite kasutuselevõtmine.

Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond, millele alates 2021. aastast järgnes programm „InvestEU“, on **vahendatud tagatisvahend**, mille eesmärk on korvata

⁽²¹⁾ [Financial instruments under cohesion policy 2021-2027 | Cohesion Open Data](#) („Ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahendid 2021–2027. Ühtekuuluvuspoliitika avatud andmed“).

⁽²²⁾ Energiatõhususe rahastamise vahend kujutab endast paindlikku mudelit, mille jaoks antakse ELi liikmesriikidele praktilised juhised selle kohta, kuidas toetusega kombineerituna hõlpsasti kasutusele võtta turupõhine rahastamisvahend, ning millega tagatakse energiatõhususe investeeringutele (eluse, VKEd) rahastus ja nõustamistugi. Oluline on see, et mudel pakub võimalust võimendada ELi eelarvest eraldatud vahendeid ning kaasata kommertsbankadelt ja erainvestoritelt selliste kavade jaoks lisavahendeid ([energiatõhususe investeeringud kava „REPowerEU“ raames](#)).

⁽²³⁾ [Platvorm fi-compass | rahastamisvahendid ELi eelarve jagatud täitmise raames](#) pakub korraldusasutustele tehnilist abi teostatavasuuringuteks, eelhindamiseks, juhtumiuuringuteks ja muudeks rahastamisvahendite loomiseks vajalikeks ettevalmistustöödeks. Platvormi fi-compass raames ([Ulatuslikum kasutuselevõtmine: energiatõhususe rahastamise vahendid](#)) tuuakse kokku eri institutsioonide eksperdid, et kõrvaldada takistused energiatõhususe rahastamise vahendite kasutuselevõtmisel ja pakkuda välja lahendusi. Ülesandepõhised töörihmad töötavad energiatõhususe rahastamise vahendite täiustamiseks ja ulatuslikumaks kasutuselevõtmiseks välja strateegiad, tuginedes ELi riikide parimatele tavadele ja kogemustele.

⁽²⁴⁾ [Inforegio – C4T GROUNDWORK taotlus – tehniline abi ühtekuuluvuspoliitika investeeringuteks](#). Programmiga pakutakse eksperdituge ELi liikmesriikidele, piirkondadele ja kohalikele ametiasutustele, aidates neil poliitikaeesmärgi 2 raames kasutusele võtta ühtekuuluvuspoliitika investeeringuid, sealhulgas energiatõhususse tehtavaid investeeringuid. Tugiteenused hõlmavad strateegiate väljatöötamist, järelevalve parandamist, sidusrühmade kaasamist, rahastamisvõimaluste kindlakstegemist, projektikonkursside ettevalmistamise toetamist ja suutlikkuse suurendamist.

Euroopas investeerimispuudujääk, kaasates erasektori rahalisi vahendeid selliste valdkondade projektide jaoks nagu innovatsioon, taristu, sotsiaalvaldkond ja oskuste arendamine ning VKEd e toetamine. Sellest on saanud suurim liidu eelarvest rahastatav investeerimisvahend, mille eesmärk on aastatel 2014–2027 kaasata ligi 900 miljardit eurot. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond saavutas 15,6-kordse finantsvõimenduse ja programmi „InvestEU“ puhul oodatakse samaväärset tulemust.

3.1.2. Liikmesriikide rahastamisprogrammide mitmekordistav mõju

Enamiku riiklike toetuskavade puhul ei ole andmeid võimendusteguri kohta. 71 sellise kava puhul on siiski olemas andmed erainvesteeringute kohta, mida riiklikud vahendid võimendavad.

Tabel 8. Riiklike energiatõhususkavade finantsvõimendus

	Kavade arv	Kasutusele võetud	Erasektor	Kokku	Võimendustegur
Kokku, millest:	71	36 394	56 045	92 019	2,5
Tagastamatu	58	30 651	40 037	70 268	2,3
Kombineeritud kavad + tagasimakstavad	13	5 743	16 008	21 751	3,8
<i>Tagasimakstav</i>	<i>8</i>	<i>902</i>	<i>11 478</i>	<i>12 381</i>	<i>13,7</i>

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024.

Eelmises tabelis esitatud üldise võimendusteguri puhul ei ole näha kasutatud vahendite olulisi erinevusi. **Tagastamatu toetuse kavade keskmine võimendustegur on 2,3**, mida võib tõlgendada ka nii, et toetuse keskmine osakaal on ligikaudu 30 %. Kuid ELi kaasrahastamise korral suureneb erainvesteeringute finantsvõimendus 2,4ni, mis näitab, et ELi rahaline toetus tõmbab ligi rohkem erainvesteeringuid.

ELi rahalised vahendid asendavad liikmesriigipoolset rahastamist, kuid olemasolevad andmed näitavad, et peale selle muudavad need leebemaks ka kaasrahastamise nõudeid. Selle põhjuseks võib olla, et konkreetse programmi toetuse osakaalu suurendamisega vähendab ELi-poolne kaasrahastamine vajadust, et investeerima peavad ka lõplikud toetusesaajad. Ehitussektori toetused (nii ELi kui ka liikmesriikide rahastusena) on aga tulemuslikud ka siis, kui need on suunatud konkreetsetele omanikele (väikese sissetulekuga leibkonnad või VKEd), hoonesegmentidele (halvimate tõhususnäitajatega hooned) või põhjalikumale renoveerimisele, milleks läheb vaja suuri investeeringuid.

Rahastamisvahendite puhul on võimendustegurit raskem välja selgitada, sest seda saab arvutada ainult täidetud eelarve alusel, st siis, kui investeeringud on tehtud. **Tagasimakstava toetuse kavade puhul on võimendustegur hinnanguliselt peaaegu 14**, mis on vastavuses programmi „InvestEU“ puhul täheldatud mitmekordistava mõjuga. Kuid nende rahastamisvahendite maht, mille kohta on olemas usaldusväärsed andmed, on väga vähene (900 miljoni euro eest 10 aasta jooksul väljamakstud vahendeid).

Kokkuvõtteks võib öelda, et kättesaadavate andmete ebaühtluse tõttu on **keeruline täpselt kindlaks määrata, milline on liikmesriikides riiklikest vahenditest rahastamise üldine mitmekordistav mõju**. Kuid on põhjust eeldada, et toetuste mitmekordistav mõju on enamasti ligikaudu kolmekordne.

3.2. Mil määral vastab riiklikest vahenditest rahastamine investeerimisvajadustele?

PRIMESi mudeli kohaselt, mida komisjon kasutab energeetikasektori mõjuhindangute tegemiseks ja poliitikavalikute analüüsimiseks, tuleb 2030. aasta energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks aastatel 2021–2030 igal aastal investeerida ligikaudu 370 miljardit eurot ⁽²⁵⁾. Ainuüksi ehitussektoris on käesoleva kümnendi investeerimisvajaduseks hinnatud 242 miljardit eurot aastas, millest 180 miljardit eurot kulub eluhoonete energiatõhusaks renoveerimisele ja 62 miljardit eurot teenindushoonete (mitteeluhoonete) energiatõhusaks renoveerimisele.

Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2024. aasta energiatõhususe aruande ⁽²⁶⁾ kohaselt investeeriti aastatel 2021–2023 Euroopas igal aastal energiatõhususse keskmiselt ligikaudu 200 miljardit eurot. Seega, kui võrrelda Rahvusvahelise Energiaagentuuri hinnangu kohaseid investeerimisvajadusi sel perioodil ELis tehtud investeeringutega, **on 2030. aasta energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks vaja aastas kompenseerida 170 miljardi euro suurune investeeringute puudujääk**.

Prognoositud investeerimispuudujäägi suurus vastab muudele hinnangutele, vt I4CE ⁽²⁷⁾ ja Bruegel ⁽²⁸⁾. I4CE hinnangul on investeerimispuudujääk 2022. aastaga võrreldes 137 miljardit eurot aastas ja konkreetselt ehitussektoris Bruegeli hinnangul 149 miljardit eurot aastas.

Tabel 9. Iga-aastase energiatõhususse investeerimise vajadus ja investeerimispuudujääk, 2021–2030 (miljardites eurodes)

	Investeerimisvajadus	Investeerimispuudujääk
Energiatõhusus	370	170
Hooned	242	149

Allikas: Euroopa Komisjon, Bruegel, 2024.

2. peatükis märgiti ELi rahastuse hinnanguliseks suuruseks 20,6 miljardit eurot aastas ja liikmesriikide rahastuse suuruseks 32,7 miljardit eurot aastas. Selle põhjal eraldatakse

⁽²⁵⁾ 2040. aasta kliimaeesmärgi kava kohane PRIMESi modelleerimisstsenaariumi hinnang põhineb nõudluse poole investeeringutel 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide, sealhulgas energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks, kuid ei hõlma transpordi ja uute hoonete ehitamisega seotud investeerimisvajadusi.

⁽²⁶⁾ IEA 2024 Energy Efficiency Report (Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2024. aasta energiatõhususe aruanne), <https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf>.

⁽²⁷⁾ Institute 4 Climate Economics (I4CE), European Climate Investment Deficit Report, allikas: [20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf](https://www.i4ce.eu/2024/02/22/20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf).

⁽²⁸⁾ Bruegel, „How to finance the European Union’s building decarbonisation plan“, allikas: [PB 12 2024.pdf](https://www.bruegel.org/publications/how-to-finance-the-european-union-s-building-decarbonisation-plan).

energiatõhususe toetuseks 53,3 miljardit eurot avaliku sektori vahendeid, mis on ligikaudu kuuendik (14,4 %) kogu investeerimisvajadusest.

3.3. Saavutatud energiasääst

3.3.1. ELi programmid ⁽²⁹⁾

ELi mitmeaastase finantsraamistiku kohane energiasäästu aruandlus erineb suuresti sõltuvalt iga programmi nõuetest. ELi rahastamise tulemusena saavutatud energiasäästu jälgimiseks või selle aruandluseks ei ole kasutusel ühtset põhimõtet. Samuti on aruandlus mitmel põhjusel ebaühtlane, sealhulgas puudulik ja liiga hiline ning mõnest energiasäästust ei anta üldse teada, näiteks kui projekt aitab vähendada energia tarbimist, kuid selle sekkumisvaldkonnaks ei ole eelarves märgitud energiatõhusus.

Seepärast ei ole võimalik jälgida edenemist ega mõõta üldist mõju ja tasuvust energiasäästuna, mida annab energiatõhususele liidu eelarvest kulutatud üks euro.

Hea tava näitena peavad ELENA fondi toetusesaajad hindama oma projektidega saavutatud energiasäästu ja selle oma aruandes ära märkima. Nii on see olnud alates programmi kasutuselevõtmisest 2009. aastal.

Tabel 10. Hinnanguline energiasääst fondi kohta

Kava	Hinnanguline aastane energiasääst (MWh*)
Ühtekuuluvuspoliitika fondid 2014–2020	7 926 050
Ühtekuuluvuspoliitika fondid 2021–2027	ei ole teada
Põllumajanduspoliitika fondid 2014–2022	ei ole teada
LIFE CET 2021–2027 ⁽³⁰⁾	8 344 000
ELENA	4 936 030
Programm „InvestEU“ ⁽³¹⁾	230 736
Taaste- ja vastupidavusrahadu ⁽³²⁾	33 388 511
Moderniseerimisfond	26 886 804

* Megavatt-tund.

Allikas: Euroopa Komisjon, 2024.

Kättesaadavate andmete põhjal oli 2023. aasta lõpuks ELi vahenditega saavutatud aastane energiasääst 81,9 TWh, mis moodustab ligikaudu 6 % liidu 2030. aasta energiatõhususe eesmärgi saavutamiseks vajalikust täiendavast panusest. Eespool esitatud põhjustel

⁽²⁹⁾ [EU core performance indicators 15_07_0.pdf](#).

⁽³⁰⁾ Hinnanguline eesmärk 2030. aastaks.

⁽³¹⁾ 2023. aasta kohta esitatud andmed.

⁽³²⁾ Primaarenergia aastase tarbimise vähenemise ühine näitaja, mille liikmesriigid esitasid 2024. aastal, [Recovery and Resilience Scoreboard](#).

põhineb see näitaja aga mittetäielikel andmetel ega kajasta ELi rahalise toetuse tegelikku mõju.

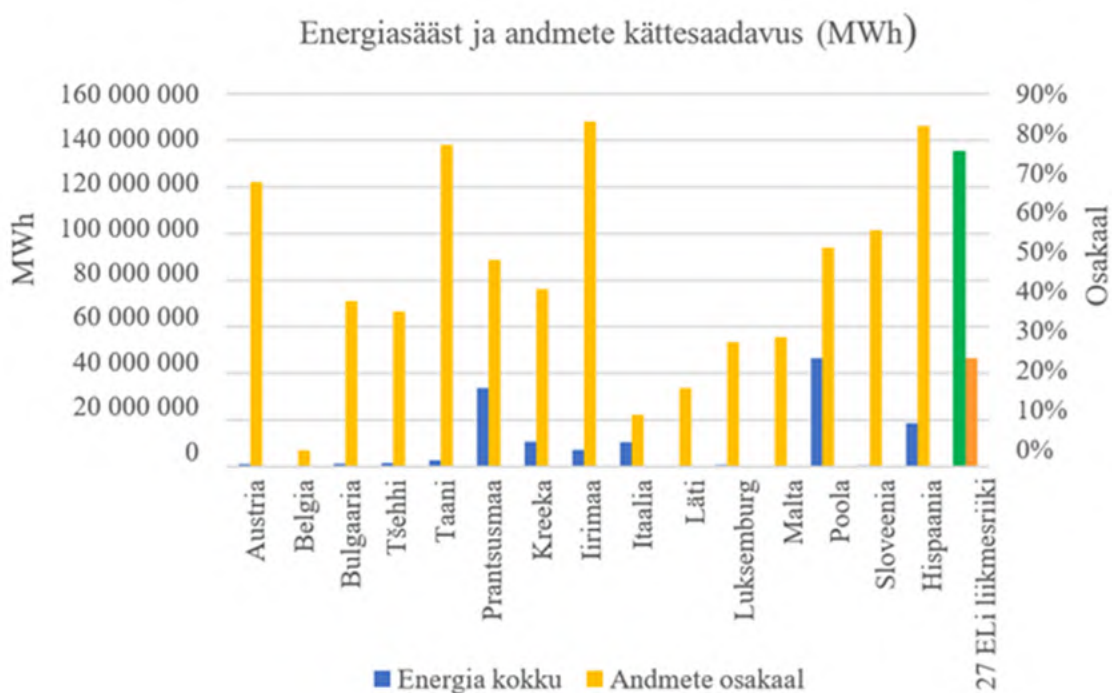
3.3.2. Liikmesriikide programmid

Energiasäästu andmeid esitatakse erineval viisil. Kolmes liikmesriigis (Taani, Iirimaa ja Hispaania) näidati enam kui 80 % kavades energiasäästu, kuid kaheksas liikmesriigis selline aruandlus puudub. Kogu Euroopas kokku on energiasääst ära näidatud ainult 135 kava puhul.

Energiatõhususe suurenemise aruandluse jaoks ei ole kasutusel ühtset põhimõtet. Energiasäästu võidakse hinnata kas eelnevalt või esitada selle kohta aruanne tagantjärele. Enamikus kavades (95 kava 137 kavast) esitatakse lõppenergia tarbimise andmed, kuid viis liikmesriiki kasutavad primaarenergia tarbimise andmeid ja mõnedes liikmesriikides (näiteks Hispaania, Poola ja Malta) sõltub kavast, kummad andmed esitatakse.

Käesoleva aruandega hõlmatud ajavahemikul 2014–2024 esitati 135 riiklikus kavas (alla 30 %) andmeid energiasäästu kohta. Aruannetes märgitud energiasääst oli kokku 135 611 696,46 MWh = 135,6 TWh, ⁽³³⁾ mis moodustab ligikaudu 10 % liidu 2030. aasta energiatõhususe eesmärgi saavutamiseks vajalikust täiendavast panusest.

Joonis 5, tabel 11. Hinnanguline energiasääst valitud riikides

⁽³³⁾ 2023. aastal (viimane aruandeaasta) saavutatud aastane sääst.

4. PEAMISED TULEMUSED JA JÄRELDUSED

4.1. Peamised tulemused

Käesolevast aruandest on näha, et **viimastel aastatel on energiatõhususe rahastamise valdkonnas tehtud suuri edusamme** ja see vastab liidu eelarve märkimisväärsele suurenemisele. Suurem rahastus on oluline samm kestlikkuse pikaajaliste eesmärkide saavutamisel ja energiatõhusaks renoveerimise nõudluse rahuldamisel.

Kuid 486 riikliku kava ülevaatamisel selgus, et **vähe kasutati segarahastamist ja tagasimakstavat rahastamist**, mis praegu moodustas kõigist kavadest vähem kui 25 %. Liiga vähene kasutamine on tingitud mitte ainult nende kavade keerukusest võrreldes tagastamatu toetuse kavadega, vaid ka energiatõhususse tehtavate investeeringute kaasamisele spetsialiseerunud riiklike finantseerimisasutuste puudulikkusest või vähesest suutlikkusest.

Kuigi rahastamisvahenditega on erainvesteeringuid võimalik võimendada suuremal määral, kasutatakse neid tagastamatutest toetustest harvem. See näitab vajadust tõhusamalt ära kasutada tagastamatute toetuste ja rahastamisvahendite koostoimet. **Tagastamatute toetustega tuleks toetada konkreetseid sotsiaalseid või valdkondlikke vajadusi**, nagu vähekaitstud leibkonnad, mikroettevõtjad või halvimate tõhususnäitajatega hooned, **samal ajal kui rahastamisvahenditest tuleks kujundada peamine vahend**, mis hõlmab muid valdkondi ja maksimeerib riigi vahendite mõju.

Ka ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahenditest saadud tõendid näitavad, et **tagastamatuid toetusi saab rahastamisvahenditega tulemuslikult kombineerida**, et parandada projektide ettevalmistamist, stimuleerida põhjalikumalt energiatõhusaks renoveerimist ja parandada taskukohasust energiaostuvõimetute väikese sissetulekuga leibkondade jaoks. Eri liiki toetusi, nagu intressitoetused või tagatistasude toetused, tehniline abi, investeeringutoetused ja kapitalitagastused, saab laenude, tagatiste või omakapitaliga kombineerida ühe toiminguna, mis muudab kavad nii turu kui ka finantsvahendajate jaoks atraktiivsemaks. Taaste- ja vastupidavusraha kogemused aga näitavad, kui oluline on ühendada investeeringutoetus reformidega ja luua vajalikud tugivõrgustikud (näiteks ühtsed kontaktpunktid).

Energiatõhususe suurendamise rahalised vahendid on ELis jaotatud mitmesuguste riiklike ja piirkondlike programmide vahel, millest igaüks haldab erinev organisatsioon. Selline killustatus ning **puudulik koordineerimine** avaliku sektori asutuste ja finantsasutuste vahel piirab segarahastamise kasutuselevõttu ja takistab erainvesteeringute kaasamist.

Riiklikest vahenditest rahastamist aitaks tõhustada ka see, kui üksikprojektide asemel keskenduda koondatud projektidele. See hõlmab standardimise toetamist, mastaabisäästu tekitamist ja rahastamisele juurdepääsuks kriitilise mahu saavutamist. Kuid sageli piirab projektide koondajate toetamist kehtiv kord, sealhulgas pikaajalise rahastamise, garantiide ja tagatiste pangandustavad. Samas on sellistel ELi rahastatavatel programmidel, nagu ELENA ja LIFE CET, kus liidu eelarve vahendeid kasutatakse

tulemuslikult ning mille suur võimendav ja mitmekordistav mõju on selgeks saanud, küllaltki väike eelarve.

Endiselt on probleemiks, et **energiatõhususe suurendamise projektide, investeeringute ja energiasäästu kohta ei ole kasutusel ühtlustatud andmeid ega aruandlust** edusammude ja mõju hindamiseks. See puudutab eelkõige suuremaid programme või konkreetseid sihtrühmi (näiteks vähekaitstud leibkonnad) ja halvimate tõhususnäitajatega hooneid, mis saavad energiatõhusaks renoveerimisest kõige enam kasu.

4.2. Järeldused

Kuigi energiatõhususe suurendamise projektide riikliku toetuse parandamisel on tehtud märkimisväärseid edusamme, **katab riiklikest vahenditest rahastamine praegu vaid väikese osa (15 %) kogu investeerimisvajadusest**, mida liidu 2030. aasta energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks hinnanguliselt läheb vaja. Kogu energiatõhususe suurendamise potentsiaali realiseerimise muudab veelgi keerulisemaks **taaste- ja vastupidavusrahastu lõppemine 2026. aastal, mis võib investeeringute puudujääki veelgi suurendada.**

Hoonete renoveerimine ja energiatõhususe suurendamine VKEde ja mikroettevõtjate poolt annab suurt pikaajalist säästu, kuid eelkõige vähekaitstud leibkonnad ja VKEd vajavad rahalist toetust, et katta investeeringute esialgsed kulud.

Kodanikele ja ettevõtjatele võivad lihtsaid, kohandatud ja atraktiivseid energiatõhususe suurendamise lahendusi pakkuda tõhusamad, sihipärasemad ja tulemuspõhised rahastamiskavad liidu, liikmesriigi ja piirkonna tasandil.

Seepärast on kiiresti vaja **võimalikult palju suurendada riiklikest vahenditest rahastamise võimendavat ja turgu ümberkujundavat mõju, et suurel määral kaasata erainvesteeringuid ja kasutada energiatõhususe potentsiaali ära konkurentsivõime, energia taskukohasuse, julgeoleku, tervise ja elukvaliteedi jaoks.** Selleks tuleb tagada, et liit täidab eelkõige hoonete renoveerimisel oma energiatõhususe eesmärgid, mis on seatud 2030. aastaks ja sealt edasi. Samal ajal peaksid sihtotstarbelised vahendid ja poliitikameetmed ka edaspidi aitama stimuleerida nõudlust energiatõhususse tehtavate investeeringute järele (näiteks ühtse kontaktpunkti teenustega) ning ka uuenduslike ja erasektori vahenditest rahastatavate lahenduste pakkumist energiatõhususe suurendamiseks (sealhulgas energiatõhususe teenuste turu lihtsustamiseks ja laiendamiseks).

Ajakohastatuna võimaldab aastateks 2028–2034 kavandatud eelarve sellist optimeerimist kasutada. Näiteks seovad riikliku ja piirkondliku partnerluse kavandatud reforme investeeringutega (sealhulgas energiatõhususe suurendamiseks tehtavate investeeringutega) ja uue Euroopa Konkurentsivõime Fondiga, mis tugevdab liidu majandust, kasutades investeeringuid eesmärgiga vähendada Euroopa majanduse süsinikuheidet ja edendada energiatõhusust.

Liidu eelarvest toetatakse ka **rahastamisvahendite ja segarahastamiskavade väljatöötamist ja ulatuslikumat kasutuselevõtmist**, kombineerides toetusi, nõustamisteenuseid ja tagatise, et täita konkreetse valdkonna vajadusi. **Komisjoni soovitusel energiatõhususe suurendamiseks erainvesteeringute kaasamise kohta** antakse liikmesriikidele ja turuosalistele väärtuslikke juhiseid ning esitatakse konkreetseid näiteid, kuidas kaasata erasektori vahendeid.

Avaliku ja erasektori vahendite tõhususe ja kasutuselevõtu parandamiseks vajatakse kõrgetasemelist **abi projekti kavandamisel, turuleviimise algatusi ja suutlikkuse suurendamise meetmeid**. Järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames tugineb komisjon olemasolevatele ELi programmidele, nagu LIFE CET ja ELENA, mille suur võimendav mõju investeeringutele ja energiasäästule on selgeks saanud. Sellega valmistatakse ette suuremaid otseinvesteeringute programme.

Selleks et energiatõhususe investeeringute toetamisel saavutada riiklikest vahenditest rahastamise maksimaalne mõju, **peaksid liikmesriigid suurendama rahastamisvahendite kasutamist** ja vähendama tuginemist toetustele. Toetusi tuleks siiski kasutada turutõrgete kõrvaldamiseks ning sotsiaalse kaasamise ja konkreetsete valdkondlike vajaduste sihtotstarbelise toetamise jaoks.

Samal ajal peaks tugiraamistik edendama selliste tugivahendite tõhusat kasutuselevõttu ja kasutamist nagu laenud ja hüpoteeklaenud energiatõhususe suurendamiseks ning kombineeritud portfelligatagised hoonete renoveerimiseks, energiatõhususe lepingud, tulemuspõhiste maksetega rahastamiskavad, maksusoodustused ja energiatõhususe standardid.

Võttes arvesse energiatõhususe projektide rahastamisega seotud keerukust ja probleeme, kinnitab komisjon, et üha enam vajatakse toimivaid rahastamislahendusi, suuri energiatõhususse **investeermise projekte ja investeerimisriskide vähendamist**.

Energiatõhususe saavutamist kiirendavad vahendid võiksid hõlmata valdkondlikke komponente, et kiiresti suurendada investeeringuid hoonete energiatõhusaks renoveerimise, VKEdesse ja mikroettevõtjatesse ning kütte- ja jahutussüsteemidesse. Liikmesriigid võiksid nende vahendite väljatöötamisse kaasata Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni riiklikud keskused.

Avaliku ja erasektori partnerlused, nagu Euroopa Energiatõhususe Fond, on osutunud edukaks investeerimisprojektide ulatuslikumal kasutuselevõtmisel ja erasektori vahendite kaasamisel. See näitab, kui kasulik võib olla sellise mudeli kordamine ja ulatuslikum kasutuselevõtmine ELi energiatõhususe rahastamise laiemas raamistikus. Need partnerlused võivad olla eeskujuks järgmise põlvkonna kiirendavatele vahenditele. Nii saab liit olla energiatõhususe projektidele väga kasulik, sealhulgas vähendada riske, suurendada rahastamist ja parandada projektide väljatöötamist.

Selleks et märkimisväärselt suurendada erainvesteeringuid energiatõhususse ja ühtlasi tagada avaliku sektori vahendite tõhus kasutamine, algatas komisjon 2024. aastal **Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni**. Komisjoni, liikmesriikide,

finantseerimisasutuste ja tööstuse vahelise struktureeritud partnerluse jätkamine ja edasine tugevdamine on liidu energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks otsustava tähtsusega.

Komisjon palub nii Euroopa Parlamendil kui ka nõukogul võtta käesolev aruanne teadmiseks.